

ВАҲДАТИ МИЛЛӢ БАРДАВОМ БОД!

ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ Ӯ АРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ

ҲУҚУҚШИНОС

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ * * * * № 12 (45) 30-ЮМИ ИЮНИ СОЛИ 2016, ПАНЧШАНБЕ

Дар ин шумора:

**НАҚШИ ВАҲДАТИ
МИЛЛӢ ДАР
ТАҲКИМИ
ИСТИҚЛОЛИЯТИ
ДАВЛАТӢ**

Саҳ. 2

**ОБИ ТОЗА –
ТОБИШИ ЧИЛОИ
ВАҲДАТИ МИЛЛӢ**

Саҳ. 3

**АЗ ЧАРАӢНИ
ФАЪОЛИЯТИ
ПАРЛУМОН**

Саҳ. 4-5

**ФАРҲАНГИ
РУСӢ БА
ТОҶИКИИ
ВОЖАҲОИ ШОЗ**

Саҳ. 7

Роҳи бунёди давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон, ки мо бо он устуворона пеш рафта истодаем, воқеан далели барҷастаи пирӯзии ваҳдат, ҳамдигарфаҳмӣ, таҳаммулгароӣ, ягонагии халқ ва ҳокимияти сиёсӣ маҳсуб меёбад. Ин дастоварди нодир ҳоло ба ҳайси ҷузъи таркибии суннати таҳаммулгароӣ дар пешрафти ҳаёти сиёсӣ, иқтисодиву иҷтимоӣ ва фарҳангии кишварамон нақши бузург дорад.

Ваҳдати миллӣ ва таҷрибаи сулҳофаринии тоҷикон аз ҷумлаи сабақҳои басо арзишмандест, ки ҳам дар дохили кишвар ва ҳам дар сатҳи ҷаҳонӣ мавриди қабулу омӯзиш қарор гирифт. Аз ин рӯ, ваҳдати миллӣ дар таърихи навини давлатдории миллати тоҷик бозёфти арзишмандтарин мебошад, зеро он барои амалӣ гардидани ормонҳои халқамон, ки бо қалби пур аз умед интизори сулҳу оромӣ ва дӯстиву ҳамдигарфаҳмӣ буданд, заминаи воқеӣ гузошт.

ЭМОМАЛӢ РАҲМОН

**МИНБАРИ
ҲУҚУҚШИНОС**

Муассис:
факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ
www.law.tnu.tj

Сармуҳаррир:
**Ҷаҳонгир
САЪДИЗОДА**
jahon_1967@mail.ru

Муовини сармуҳаррир:
Исмоил ШАРИФЗОДА
Муҳаррир:
Бобоҷон НАИМЗОДА
Тарроҳ:
Акмал ШАРИПОВ

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ:
Раҳмон Д.С.
номзади илмҳои ҳуқуқшиносии,
дотсент, декани факултети
ҳуқуқшиносии,
Маҳмудов И.Т.
мудир кафедраи ҳуқуқи судӣ
ва назорати прокурорӣ,
Қурбонализода Н.Ш.
муовини декан оид ба илм ва
робитаҳои байналмилалӣ,
Камолов И. И.
дотсенти кафедраи
назария ва таърихи давлат
ва ҳуқуқ,
Сулаймонов Ф. С.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи
байналмилалӣ,

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:
Ватанзода М. М.
ердамчи Президенти ҶТ
оид ба масъалаҳои ҳуқуқ;
Саид Нуриддин Саид
вазир маориф ва илми ҶТ,
профессор;
Имомзода М. С.
ректори ДМТ,
академики АИ ҶТ,
Тоҳиров Ф. Т.
академики АИ ҶТ,
Маҳмудзода М. А.
раиси Суди Конституционии
ҶТ, академики АИ ҶТ,
Раҳимзода М.З.
директори маркази миллии
конунгузории назди Президенти
ҶТ, профессор,
Диноршоев М.
академики АИ ҶТ,
Насриддинзода Э. С.
профессори кафедраи
назария ва таърихи давлат
ва ҳуқуқ,
Сафарзода Б.А.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи
инсон ва ҳуқуқшиносии
муҳимасавӣ

ШАРТҲОИ ҚАБУЛИ МАВОД:
Дастнавис қабул карда
намешавад.
Мавод бояд бо ҳуруфи
Times New Roman Tj 14
ҳуруфчинӣ шуда бошад.
Рӯнома на ба ҳама анде-
шаи муаллифони мувофиқ аст
ва ақсиди мухталифро ба
хотири риояи чандандешӣ
ба таъби мерасонад.

Рӯнома дар Вазорати
фарҳанги ҶТ таъти №0336/рз
аз 18-уми марти соли 2016
ба қайд гирифта шудааст.
Нишонии идора: ш. Душанбе
Буни Ҳисорак, Шаҳраи
Донишҷӯён, факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ.
Телефон: 985-38-38-67,
918-51-03-02. Теъдод: 1000
Навбатдор: шумора:
Исмоил Шарифзода

Таъти ин унвон санаи 25-уми июни соли 2016 дар факултети ҳуқуқшиносии ДМТ бахшида ба 19-умин солгарди таҷлили иди Ваҳдати миллӣ бо иштироки доираи васеи омӯзгорону аспирантон, олимону ва қормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, намоёндогони васоити ахбори омма ва матбуоти даврий мизи мудаввари ҷумҳуриявӣ баргузор гардид. Ҷаласаро бо сухани ифтитоҳӣ декани факултети ҳуқуқшиносии номзади илмҳои ҳуқуқ, дотсент Раҳмон Д.С. ҳусни оғоз бахшида, ба ҳозирин дар ҳусуси зарурат ва аҳамияти баргузори мизи мудаввар гузориш дод. Аз ҷумла иброз намуд, ки ҳоло Рӯзи Ваҳдати миллӣ ба рамзи ягонагии миллати тоҷик, баҳамоии қишрҳои гуногуни ҷомеа, марҳилаи нави эъмори давлати миллии тоҷикон бо номи ҶТ, сулҳу субот, оромӣ осудагӣ ва ба саҳифаи нав дар таърих табдил ёфтааст. Баъд аз имзо расидани Созишномаи истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон асосҳои сохтори конституционӣ, вазъи ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсон, асосҳои конституционии ташкил ва фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ тақдир ёфта, соҳибхитиёрии давлат тақдир бахшида шуд.

Пеш аз шурӯи маърузаҳо декани факултети ҳуқуқшиносии ДМТ дотсент Раҳмон Д.С. иттилоъ дод, ки се нафар донишҷӯёни факултет – Зоирова Парвина, Камолова Таманно ва Нурова Нигора дар озмуни байналмилалӣ оид ба навиштани мақолаи беҳтарин дар мавзӯи фарҳанги ҳуқуқи сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардиданд. Ба донишҷӯёни мазкур диплом ва сертификат тақдим карда шуд.

Ҳамзамон аз ҷониби сармуҳаррири рӯномаи «Минбари ҳуқуқшинос» Ҷаҳонгир Саъдизода ба се нафар устодон – ректори ДМТ академик Имомзода М.С., декани факултет дотсент Раҳмон Д.С. ва собиқ

НАҚШИ ВАҲДАТИ МИЛЛӢ ДАР ТАҶМИМИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТӢ

декани факултет профессор Насриддинзода Э.С. ҷиҳати саҳм гузоштанашон дар инкишофи озодиҳои сулҳ ва рушди нумуи рӯзнамаи «Минбари ҳуқуқшинос» сипосномаҳо эҳдо гардид. Қайд гардид, ки редакцияи «Минбари ҳуқуқшинос» аз ин ба баъд пайваста дар арафаи ҷашнҳои чорабинӣҳои муҳими давлатӣ ба муаллифони беҳтарин ва шахсон дигаре, ки вобаста ба паҳлуҳои муҳими ҳаёти ҳуқуқӣ мақолаҳои иншо менамоянд, сипоснома ва қадрдониҳои дигар тақдим хоҳад кард.

Сипас, аз рӯи рӯзнамаи барномаи мизи мудаввар маърузаҳои устодони факултет Саидов Ҷ.М. ассистенти кафедраи ҳуқуқи граждани дар мавзӯи «Истифодаи самараноки об ҳамчун гавари таъмини ваҳдати миллӣ дар ҶТ», Қодиров Н. ассистенти кафедраи ҳуқуқи байналхалқӣ дар мавзӯи «Нақши ваҳдати миллӣ дар таҷмими нуфузи байналмилалӣ ҶТ» шунида шуд. Баромад-

дар робита ба масъалаҳои баррасишуда дар музокира устодони факултет Сангинов Д.Ш., Маҳмудов И.Т. ва диг. баромад намуда, тақдиму пешниҳодҳои судманд ироа доштанд. Мавриди зикри хос аст, ки аксарияти иштирокчиёни мизи мудаввар фурсати муносибро истифода намуда, андешаи назари хешро оид ба паҳлуҳои мухталифи масъалаҳои баррасишуда баён намуданд. Дар маҷмӯъ таъкид карда шуд,

ки таҷмими истиқлолияти давлатӣ аз Ваҳдати миллӣ, яқдилуви яқпорчагии Тоҷикистон маншаъ гирифта, нақши ин рӯйдодҳои таърихӣ дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятии мо муҳим ва бузург мебошад. Аз ин рӯ, тамоми шаҳрвандони Тоҷикистон бояд ин неъматии муқаддасро ҳамчун гавҳараки чашм эмин нигоҳдоранд.

Масъули саҳифа:
Исмоил ШАРИФЗОДА,
Бобоҷон НАИМЗОДА

ТАҲҚИҚОТИ МУҲИМ ДАР РИШТАИ АФКОРИ ҲУҚУҚИ

И.Б. БҮРИЕВ
мудирӣ шуъбаи таърихи
давлат ва ҳуқуқи Институти
фалсафа, сиёсатшиносӣ ва
ҳуқуқи ба номи А. Баҳовадди-
нови АИ ҶТ

Омузиш ва ба риштаи таҳқиқ кашидани андешаҳои ҳуқуқи осори гаронбаҳои аҳли илму шуарои классикии тоҷику форс дар илми ҳуқуқшиносӣ тоҷик аз самтҳои нисбатан наву муҳими илмиву таҳқиқотӣ ба шумор меравад. Таъкид кардан зарур аст, ки махсусан дар солҳои Истиқлолияти давлатии ҶТ бо ҳидоят дастгирии ҷамаҷонибаи Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷониби ҳуқуқшиносону олимону фозилони ин соҳа таълимот ва андешаҳои ҳуқуқи як силсила мутафаккирон ва осори хаттии адабиёти пурғановати тоҷик тавассути таҳқиқҳои гуногунҷаҷм омухта шудаанд. Яке аз ин таҳқиқот дар муайян намудани арзиши баланди андешаҳои солиму пешқадам дар ташаққули афкори ҳуқуқи миллати тоҷик асари номзади илмҳои ҳуқуқ, дотсент, декани факултети ҳуқуқшиносӣ Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон Кенҷаев Шўҳратҷон Юсуфович «Таълимоти Абдураҳмони Ҷомӣ роҷеъ ба давлат ва ҳуқуқ» маҳсуб меёбад. Асари мазкур аз 192 саҳифа иборат буда, соли 2014 дар нашриёти «Ношир» бо қарори Шўрои таъбу нашири ДДҶБСТ рӯи чоп омаду ҷамчун сарчашмаи муҳими илмӣ дар ҷодаи таҳқиқ ва ташаққули афкори ҳуқуқи пазируфта шуда, аз тарафи олимону муҳаққиқони соҳаи номбурда

баҳои арзандаро сазовор гардидааст.

Аз нигоҳи муҳаққиқи асар Мавлоно Абдураҳмони Ҷомӣ дар алоқамандӣ ба пешниҳоди афкори оқилона ва мушаххаси ҳуқуқи хеш ҳанӯз дар замони ҳукмронии нобаробарихори иҷтимоӣ дар сафҳои пеши файласуфон ва мутафаккирони бузургтарини Шарқ чун устод Абӯабдуллоҳ Рӯдакӣ, Ҳаким Абулқосим Фирдавсӣ, Абӯнасири Форобӣ, Абӯалӣ ибни Сино, Умаро Хайём, Носири Хусрав, Мавлоно Ҷалолуддини Балхӣ ва Шайх Саъдии Шерозӣ ҷойгоҳи намоён дорад. Бино ба омузиш ва таҳқиқи осори гаронмоя ва рангини шоири номвар таълимоти Абдураҳмони Ҷомӣ дар хусуси давлат ва ҳуқуқ ба ҳазинаи арзишҳои нодири умумиинсонӣ ворид гардида, заминагузори илмиву ғоявии таҳаввулоти минбаъдаи андешаҳои сиёсиву ҳуқуқи тоҷику форс гашта, дар ин раванҷ аҳамият ва зарурияти худро бо гузаштани қарнҳо, мисли замони зиндагии худӣ шоир гум накардаанд.

Асари илмӣ-таҳқиқотии мазкур аз 6 боб иборат буда, нахустин боби он «Сарчашмаҳои ғоявӣ ва асосҳои таълимоти таълимоти Ҷомӣ, равишҳои асли ба воқеияти давлатӣ-ҳуқуқӣ» унвон гирифта, дар он муаллиф кӯшиш ба харҷ додааст, ки доир ба замони зиндагии адиб, вазъи иҷтимоӣ, асосҳои назарӣ ва методологии афкори Абдураҳмони Ҷомӣ дар бораи давлат ва ҳуқуқ, ҷамчунин заминаҳои ҷаҳонишавии таълимот оид ба давлат ва ҳуқуқ, равишҳои асли ба воқеияти давлатӣ ва ҳуқуқиро ба таври мушаххас таҳлил намояд. Муаллифи асар дар ҷамин қисм бахусус таъкид менамояд, ки Мавлоно

Ҷомӣ бо ғояҳои илмӣ тариқати тасавуф тавассути устои хеш Саъдуллоҳи Кошғарӣ, ки пешвои нақшбандиёни шаҳри Хирот буд, таълим гирифта, дар синни ҷил-солагиаш ба ҷамин равия пурра пайваст мегардад ва андешаҳои солими ба меҳнат шуғл варзидани инсон ва дар иҷрои суннатҳои динӣ озод буданро ҷаматарафа талқин менамояд.

Дар боби дуюми асар «Афкори ҳуқуқи Ҷомӣ», соҳибасар роҷеъ ба масъалаи ғояҳои волюияти ҳуқуқ дар таълимоти Ҷомӣ, шартҳо ва муаммоҳои асосии таълими риояи қонун дар осори шоирро мавриди таҳқиқи қарор дода, андешаву ғояҳои наву тозаӣ ўро нисбат ба ҳуқуқи инсон, ҷатман риоя кардани қонунҳои амалкунандаи замонашро омухтааст. Махсусан маҳфумҳои давлатдорӣ бо адолат ва шӯҳи одил, тасвири симои шӯҳи адолатпарвар, ки бо мисолҳои аёнӣ дар осори мутафаккир акс ёфтаанд, мавриди таҳқиқи ҷаматарафа қарор гирифтаанд.

Боби сеюми асар «Таълимоти Ҷомӣ дар бораи давлат» ном дошта, дар он силсилаи масъалаҳои назариявӣ пайдоиш ва моҳияти иҷтимоӣ давлат, вазифа ва шаклҳои давлат, ғояҳои таъсиси давлати иҷтимоӣ ягона, маҳфуми «давлати ахлоқӣ» ва баҳои ахлоқӣ додан ба давлат, ки дар эҷодиёти мутафаккир мавқеи хоса доранд, таҳлил гардидааст. Дар ҷамин қисмати асар муаллиф таъкид менамояд, ки ин маҳфумҳо дар таълимоти шоир мавқеи махсуси истилоҳӣ дошта, онро адиб бо садоқати бепоён қорбарӣ намудааст. Ба маҳфуми моҳияти иҷтимоӣ давлат нобаробарии иҷтимоӣ, роҳу усулҳои қорбарии иҷтимоӣ, мутафаккир

хеле дақиқназарона ибрози андеша намуда, барои баҳои ягона додан ба ҷунин вазъи ногувор ҳар гуна симохоро офаридааст, ки аз тарафи муаллифи асар он мавриди таҳлили амиқ қарор гирифта, бо мақсади баҳо додан ба вазъи ҳуқуқи замони зиндагонии мутафаккир ба таври мушаххас мулоҳизаронӣ қарда шудааст.

Боби чоруми асар «Лоихаҳои ғоявӣ ба даст овардани сулҳ» номгузори шудааст, ки дар таълимоти мутафаккир таълими сулҳ, волюияти қонун, адолати иҷтимоӣ ва таълими риояи ҳуқуқ заминаи асосии осудагии мардуми ободии кишвар маънидод қарда шудааст. Муаллиф Ш. Кенҷаев заминаҳои ба даст овардани сулҳ дар таълимоти Ҷомиро омузишу таҳлил намуда, ба хулосае омадааст, ки адиб ва мутафаккири асри XV ҳанӯз дар ҷамон давру замон сулҳро асоси оромиву осоиштагӣ, ободиву созандагӣ, тараққиву пешравии давлатдорӣ ба қалам додааст.

Боби панҷуми асар «Тарҳи сохтори ҷамъияти одилона» номид шуда, дар он бо қорбасти кардани ибрази «ҷамъияти одилона», ки шоир бо сидқу меҳр дар хусуси ташаққули додани он андеша менамояд, аз рӯи мисолҳои дилҷӯи шайхӣ шоир хулосаҳои амиқ баровардааст: Ба ақидаи Ҷомӣ Искандар аз ҷомӣ донишҳои Арасту, ки устодаш аст, бода менӯшад, то аз қорҳои бад ва тафриқандозӣ миёни мардум дур бошад. Дар заминаи васфи истеъдоди Арасту Ҷомӣ дастури ҳақими содиқро барои омузонидани роҳи ояндаи ҳаёт муҳим шуморад ва ба ибрази Ҷомӣ дар доираи мудаввари ҷаҳон хайре намебаинад.

Боби охири асари зикршуда

да «Анъанаҳои сиёсӣ-ҳуқуқӣ» ва давлатдорӣ миллии номид шуда, муаллиф дар он зимни донишҳои назариявӣ таҷрибаи дар он самт андӯхтаи худ хулоса менамояд, ки таҷрибаи муътадили ҳар як давлат ва ворид шудани он ба ҷараёни пешрафтҳои навин бе заминаҳои маънавий, иқтисодӣ фарҳангӣ, суннатҳои бисёрасраи таърихӣ имконпазир нест.

Дар алоқамандӣ ба ин масъала метавон афзуд, ки концепсияи ҷамаҷониба имконпазирӣ идоракунии одилонаву оқилона, ғояи ташкил ва фаъолгардонии ҳокимияти давлатӣ, волюияти қонун, амалҳои хайрхоҳона ва тобеияти аъзои ҷамъият ба қонун ба унвони назарияҳои муҳим аз ҷониби мутафаккирони гузаштаи мо – чун таълимоти пазируфтани Мавлоно Ҷомӣ оид ба давлат ва ҳуқуқ таҳия шудаанд, дар асоси онҳо заминаҳои ғоявӣ ва қудрати маънавий давлатдорӣ соҳибистиқлоли миллии тоҷикон қарор мегирад. Хиради сиёсӣ, афкори ҳуқуқӣ, ки аз тарафи мутафаккирони намоёни тоҷику форс ташаққули дода шудааст, кӯшиш ба амалсозии мақсадҳои нек, рӯҳияи меҳнатқаринӣ ва сулҳдӯсти тоҷикон, ки асрҳо боз ба онҳо хос аст, барои интихоби роҳи дурусти рушди ҷомеа, ҳалли масъалаҳои давраи гузариш ва аз ҷама муҳим хотима бахшидан ба ҷанги шаҳрвандӣ замина гардидааст. Дар идомии таҳқиқот Ш.Ю. Кенҷаев менигорад, ки андешаҳои мушобеҳи шаҳодат аз он медиҳанд, ки эътирофи арзишҳои иҷтимоӣ нақши пешқадами давлат ҷамчун ниҳоди сиёсӣ дар меҳвари суннатҳои афкори сиёсиву ҳуқуқи тоҷику форс қарор дорад.

ОБИ ТОЗА – ТОБИШИ ҚИЛОИ ВАҲДАТИ МИЛЛӢ

Дар таърихи давлату миллатҳои ҷаҳон рӯйдодҳои муҳиме ҳастанд, ки аҳамият ва мақом онҳо бо гузашти солҳо ҷамчун сарвати миллӣ баландтар мегардад ва мардумро ба эҳтирому ҳифзи дастовардҳои худоят месозад.

27 июни соли 1997 дар таърихи давлатдорӣ тоҷикон рӯйдоди бузурге арзи вучуд кард, ки он дар тақдири минбаъдаи мардум гардиши кулӣ ва таҳаввули бунёдӣ гардид. Метавон гуфт, ки имрӯз дар ҷумҳурии соҳибистиқлоли мо ваҳдати миллӣ ҷамчун ғояи умумимиллӣ дар радифи маҳфумҳои озодиву истиқлолият ва сулҳу субот пазируфта шудааст.

Маҳз тавассути ваҳдат ва сулҳу суботи ҷомеа, мо ба тамоми ҳадафҳои худ расида, бо нури созандагӣ бунёдкорӣ Тоҷикистони азизи худро дар қатори давлатҳои мустақили ҷаҳон ҷой дода метавонем. Ваҳдати миллӣ асоси оромиву осудагии халқ, кафолати инкишофи давлат ва муҳимтарин омилҳои рушди ҷомеа мебошад.

Сулҳу суботи тоҷикон боиси дар арсаи байналмилалӣ боло рафтани обрӯи Тоҷикистони соҳибистиқлол ва таҳкими нуфузу мавқеи он дар миёни ҷомеаи ҷаҳонӣ гардид. Имрӯз башариат илова бар ин, ки таҷрибаи сулҳу моро мавриди дастгирӣ, омузиш ва истифода қарор додааст, инчунин дигар иқдомоти башардӯстонаи давлати тоҷиконро низ доир ба ҳалли проблемҳои мурабми минтақа ва ҷаҳон бо гармӣ истиқбол ва пуштибонӣ мекунад. Масалан, бо дарназардошти нарасидани оби тоза торафт ин масъала ба яке аз проблемҳои глобалӣ табдил меё-

бад. ҶТ пешниҳод намуд, ки соли 2003 – Соли байналмиллалӣ оби тоза эълон қарда шавад. Ин пешниҳод аз ҷониби 142 кишвар дастгирӣ ёфт, ки дар доираи он бо қарори СММ як силсила чорабиниҳои муҳими байналмилалӣ, аз ҷумла Форуми об дар шаҳри Душанбе доир шуд. Ҷамчунин, пешниҳоди Тоҷикистон доир ба Даҳсолаи оби тоза эълон қардани солҳои 2005-2015 аз ҷониби 141 давлати ҷаҳон дастгирӣ ёфт.

Ин гуфта яке аз нишонаҳои ваҳдати воқеии миллӣ барои тоҷику тоҷикистонӣ мебошад. Истифодаи оқилонаи ин сарвати муҳими табиӣ пойдори ваҳдати миллӣ тоҷикон ва нуфузи байналхалқӣ онро дучанд боло мегардонад.

Истифодаи самараноки об ва захираҳои оби дар барпо намудани ҷамкории муфид миёни давлатҳои нақши муҳим мебошад. Бояд гуфт, ки об дар аксари мавридҳо на ҷамчун омилӣ ҷудокунандаи одамон ва мамлакатҳо, балки чун муттаҳидсозандаи онҳо нақш мебошад.

Ба андешаи мо агар истифодаи самараноки об таъмин қарда нашавад, бовар ҳаст, ки боиси халалдор гардидани авзои минтақа ва ҷаҳон гардида, ба оқибатҳои нохуш оварда мерасонад. Мисоли воқеии он азхудкунии масоҳати бузурги замин барои кишти пахта ва сарфи ҳаҷми зиёди об барои обёрии заминҳо шуда метавонад, ки сабаби хушк шудани яке аз манбаъҳои қалонтарини оби тозаӣ ҷаҳон - баҳри Арал гардид.

Аз рӯи нишондиҳандаҳои муайян мегардад, ки агар истифодаи самараноки об таъмин қарда нашавад, хатари камобӣ ва нестшавии оби тоза таҳдид мекунад. Ҷунунҷи,

аҳолии кишварҳои Осиёи Марказӣ, ки дар соли 1956 20 миллион ташкил менамуд, ҳоло ба 64 миллион нафар расидааст, ки ин нишондиҳанда истеъмоли обро дучанд мегардонад.

Дар ин вазъият давлатҳои минтақа танҳо ба рушди ҷамкорӣ ва шарикӣ дар соҳаи об, бо таҷдиқи назар дар барномаи стратегияҳои истифодабарии об, хусусан дар соҳаи кишоварзӣ ва қабули қарорҳои муштараки ба рушди устувори тамоми минтақа ва ҳар як давлати алоҳида мусоидаткунанда метавонанд масъаларо ҳаллу фасл намоянд.

Ба андешаи мо, чанд омил мавҷуд аст, ки Ваҳдати миллӣро, бахусус барои аҳли кишвари мо дучанд муҳим сохта, онро арзиши мутлақ мегардонад. Ин омилҳоро метавон ба ду қисм – хориҷӣ ва дохилӣ ҷудо намуд.

Ба омилҳои хориҷӣ дар ҷодаи истифодаи самараноки об метавон шинохти ҶТ-ро дар арсаи байналмиллалӣ, эътирофи ташаббусҳои ҶТ аз ҷониби ташкилотҳо ва давлатҳои хориҷӣ доир ба масоили об, аз ҷониби ҶТ ба тасвиб расонидани чандин конвенсияву созишномаҳо доир ба масъалаҳои об-ро шомил сохт. Дар хориҷи кишвар Тоҷикистон чун ташаббускори соли 2003 – Соли байналмиллалӣ оби тоза, даҳсолаи амалиёти «Об барои ҳаёт 2005-2015», соли 2012-Соли байналмиллалӣ дипломатияи об, соли 2015-2025 «Об барои рушди устувор» эътироф шудааст.

Ба омилҳои дохилӣ дар ҷодаи истифодаи самараноки об ин таъмини оби тозаӣ ошомидани ба як чанд минтақаҳои ҷумҳурӣ, қабули якчанд санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ дар баҳши об, дохил мегарданд. Бо мақсади таъмини аҳолии баъ-

зе минтақаҳои ҷумҳурӣ бо оби тозаӣ нӯшоқӣ дар ҳаҷми як миллиард сомонӣ маблағ ҷудо гардидааст. Ҳукумати ҶТ бо мақсади беҳбудии таъминоти об бо ноил шудан ба дигар Ҳадафҳои рушди ҳазорсола «Барномаи беҳтар сохтани таъминоти аҳолии ҶТ бо оби тозаӣ ошомидани барои давраи солҳои 2008-2020»-ро қабул намудааст. Стратегияи миллӣ рушди кишвар то соли 2030 низ аҳамияти муҳим дар ин баҳш дорад.

Имзои Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон имкон дод, ки то имрӯз як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ нав дар баҳши истифодаи самараноки об ва таъмини аҳолии об оби тозаӣ ошомидани қабул гардиданд, аз ҷумла: Кодекси оби ҶТ, Қонунҳои ҶТ «Дар бораи оби нӯшоқӣ ва таъмини он», «Дар бораи ассотсиатсияи истифодабарандагони об», Қарорҳои Ҳукумати ҶТ «Дар бораи қоидаҳои истифодабарии системаҳои коммуналии обтаъминкунӣ ва канализатсия», «Дар бораи қоидаҳои хизматрасонии коммунали», «Дар бораи тартиби назорати давлатии таъмини оби нӯшоқӣ», «Дар бораи тартиби барасмиятдорӣ, бақайдгирӣ ва додани иҷозатномаҳо барои истифодаи махсуси об», «Дар бораи тасдиқи Концепсияи истифодаи самаранок ва ҳифзи захираҳои об дар ҶТ», «Дар бораи тасдиқи Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии ҶТ бо оби тозаӣ нӯшоқӣ барои солҳои 2008-2020» ва ғайра.

Ҳукумати ҶТ барои ҳалли проблемаҳои вобаста ба об зиёда аз 15 барнома, стратегия ва нақшаҳои амалиёт қабул намуд, ки дар доираи онҳо даҳҳо

Ҳусниддин САЙДОВ
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи граждани

лоиха ба маблағи умумии беш аз 500 миллион доллари амриқӣ мавриди таъбир қарор доранд.

Мусаллам аст, ки агар дар мамлакат сулҳу субот ҳукмфармо бошад, ҷамаи масъалаву мушкилоти иқтисодӣ ва иҷтимоӣ тадриҷан ҳалли худро меёбад.

Мо боварии комил дорем, ки агар истифодаи самараноки захираҳои оби таъмин қарда шавад, мақсади пешақардаи Ҳукумати Тоҷикистон дар самти рушди устувор амалӣ хоҳад гардид.

Дар охир қайд қардан ба маврид аст, ҳар як сокини мамлакатро мебошад ҷунин ҷумлаҳои ибратбахши Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти ҶТ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро сармашқи қору фаъолияти худ қарор диҳад: «Миллати мо дар сурате номдор, давлати мо дар сурате пешрафта ва ҳар фарзанди тоҷик дар сурате сарбаланд мегардад, ки мо ба қадри ваҳдати ҷовидонаи халқи худ расем ва барои устувору пайдор нигоҳ доштани он ҷамеша талош намоем. Барои ин пеш аз ҷама нангу номус, сатҳи баланди худшиносиву худогоҳии миллӣ ва ифтихори ватандорӣ зарур аст».

Санаи 22-юми июни соли 2016 чаласаи навбатии Иҷлосияи дуюми Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҶТ даъвати панҷум баргузор гардид. Мувофиқи рӯзномаи чаласа 13 масъала мавриди муҳокимаи парламонӣ қарор гирифтанд. Аз ҷумла, дар ростии тағйири иловаҳо ба Конституцияи Қонуни конституционии ҶТ «Дар бораи судҳои ҶТ», Кодекси мурофиавии ҷиноятӣ ҶТ, Қонуни ҶТ «Дар бораи рӯзҳои ид», мавриди тағйироту иловаҳо қарор гирифтанд. Ҳамзамон дар муҳокимаи парламонӣ баъзе санадҳои қонунгузорию Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон, ки дар давраи солҳои 1958-1960 қабул шудаанд, аз эътибор соқит дониста шуданд.

Идораи рӯзномаи «Минбари ҳуқуқшинос» дар робита ба ин муҳокимаи парламонӣ андеша ва назари чанде аз устодон – мутахассисони соҳаро пешкаши хонанда мегардонад.

МАҲМУДОВ И.Т. н.и.ҳ.,
дотсент, мудири кафедраи
ҳуқуқи судӣ ва назорати
прокурорӣ

Лоиҳаи Қонуни конституционии ҶТ «Оид ба ворид намудани тағйири иловаҳо ба Қонуни конституционии ҶТ «Дар бораи судҳои ҶТ»

кишвар ва инчунин дар асоси усули таҷзияи ҳокимият, таъмини воқеии мустақилияти ҳокимияти судӣ таҳия карда шудааст. Он бо мақсади ҷимояи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон, таъмини қонуният ба ҳайси таъиноти асосии ҳокимияти судӣ иншо шудааст;

Дар лоиҳа баъзе аз меъёрҳои нави пешбинӣ шудаанд, ки минбаъд барои тақмили масъалаҳои вобаста ба ташкили фаъолияти мақомоти судӣ, таъмини моддию техникаи ин сохтор, таъминоти кадрӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кормандони судҳо, назорати судӣ аз болои фаъолияти судҳо, ҷорӣ намудани таҷрибаи яхела ва татбиқи дурусти қонунҳо аз ҷониби Суди Олӣ ва Суди

да, айбдоршаванда, судшаванда ва маҳкумшуда тақвият ёфта, доираи ҳолатҳои ҳатмии иштироки ҷимоятгар дар пешбурди парвандаҳо васеъ гашта, ваколатҳои прокурор ва муфаттиш дар мавриди таъмини ҳуқуқи гумонбаршуда ва айбдоршаванда ба гирифтани ҷимоятгар мушаххас шудаанд. Дар лоиҳа пешбинӣ шудааст, ки минбаъд ҳангоми саркашӣ намудани судшавандаи таҳти ҳабс қарордошта аз ҳозир шудан ба маҷлиси судӣ ва саркашӣ кардани айбдорша-

Лоиҳаи тағйири иловаҳо ба Кодекси мурофиавии ҷиноятӣ ҶТ минбаъд имконияти дар муҳокимаи судӣ баррасӣ намудани парвандаи ҷиноятӣ дар ғойбии судшавандае, ки ҷиноятҳои вазнин ва махсусан вазнин содир карда, берун аз ҳудуди ҶТ қарордоранд ва аз ҳозиршавӣ ба муҳокимаи судӣ саркашӣ менамоянд, пешбинӣ намудааст.

Дар маҷмӯъ, лоиҳаи пешниҳодшуда метавонад дар оянда барои тақмили тақвияти фаъолияти мурофиавии судии ҷиноятӣ, мушаххас гардонидани ваколатҳои муфаттиш, прокурор ва суд дар мавриди анҷом додани тафтишоти пешакӣ ва баррасии парвандаи ҷиноятӣ дар суд нисбат ба айбдоршавандаи берун аз ҳудуди ҶТ қарордошта ва судшавандаи таҳти ҳабс қарордошта, ки аз ҳозир шудан тафтишот ва муҳокимаи судӣ саркашӣ ме-

зории республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон, ки дар солҳои 1958-1960 қабул шудаанд», пазиро гардид.

Ҳамзамон дар низомии қонунгузорию муосири кишвар низ баъзе қонунҳои ҷойдоранд, ки хеле қуҳна шуда, вазифаҳои онҳоро қонунҳои дигар иҷора намудаанд. Ин пеш аз ҳама ба қонунҳои дахлдоранд, ки солҳои 1990-1995 қабул гардидаанд. Ба монанди Қонунҳои ҶТ «Дар бораи иҷора дар ҶТ» аз 6.12.1990 с, №184; «Дар бораи фонди бартараф намудани ҳолатҳои фавқуллода дар ҶТ» аз 12.12.90 с, №208; «Дар бораи муолиҷаи маҷбурии беморони майзадагӣ ё нашъамандӣ» аз 27.06.91 с, №371; «Дар бораи биржаи молӣ ва савдои биржавӣ дар ҶТ» аз 23.12.91 с, №452 ва «Дар бораи таъсиси Регистри аҳолии ҶТ» аз 11.03.92 с, №563.

Меҳостем баъзеи онҳоро ба ҳайси мисол ва асоснок иброд намоям.

Қонуни ҶТ «Дар бораи биржаи молӣ ва савдои биржавӣ дар ҶТ» аз 23.12.91 с, №452 амал карда, бисёр меъёрҳои он қуҳна ва ба муносибатҳои имрӯзаи ҷомеаи Тоҷикистон мутобиқат намекунад. Чунинчун, қонуни мазкур аз рӯйи сохт модда надорад, ки ин ҳолат ба талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ умуман ҷавобгӯ нест.

Қонуни ҶТ «Дар бораи иҷора дар ҶТ» аз 6.12.1990, №184. Бо сабабе, ки муносибатҳои иҷоравӣ дар якҷанд санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ танзим гардидааст, қонуни мазкур функция ва вазифаҳои хешро гум намудааст. Вазифаҳои асосии муносибатҳои иҷораро қонунҳои зерин иҷро мекунанд:

1. Баъзе масъалаҳои иҷора дар қисми 2-и Кодекси граждани ҶТ танзим шудааст: Муқаррароти умумии иҷора (мафҳум, объект, субъект, нарх, муҳлат, шакл ва ғайра), шартномаҳои оид ба иҷораи молу мулкӣ алоҳида (шартномаҳои иҷораи воситаҳои нақлиёт, бино ё иншоот, корхона, заминҳои таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои

бо мақсади дар амал татбиқ шудани ислоҳоти конституционӣ дар Тоҷикистон таҳия гардидааст.

Лоиҳа бо дарназардошти фармонҳои Президенти ҶТ «Дар бораи барҳам додани Шӯрои адлияи ҶТ», Дар бораи сохтори дастгоҳ, нақшаи идоракунӣ ва шумораи воҳидҳои кории Суди Олӣ ва Суди Олии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9-уми июни соли ҷорӣ омода карда шудааст. Лоиҳаи мазкур силсилаи идомаи мантиқии амалишавии барномаҳои ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон буда, пеш аз ҳама ба хотири тақмили сохтори судии

Олии иқтисодӣ мусоидат менамоянд.

Лоиҳаи Қонуни ҶТ «Дар бораи ворид намудани тағйири иловаҳо ба Кодекси мурофиавии ҷиноятӣ ҶТ» пеш аз ҳама бо дарназардошти тақвияти кафолатҳои иштирокчиёни мурофиавии судии ҷиноятӣ омода карда шудааст. Лоиҳаи мазкур бо дарназардошти таҷрибаи пешқадами давлатҳои мутамаддин ба хотири мушаххас гардонидани ҳуқуқи уҳдадорӣ ва ваколатҳои иштирокчиёни мурофиавии судии ҷиноятӣ таҳия карда шудааст. Дар лоиҳа кафолати принципи ҳуқуқи ҷимоя ба гумонбаршудаи берун аз ҳудуди ҶТ қарордошта, аз ҳозир шудан ба тафтишот, иштироки ҳатмии ҷимоятгар таъмин карда мешавад. Лоиҳа тартиби мурофиавии ҳалли масъалаи эълони анҷоми тафтишоти пешакӣ оид ба парвандаи ҷиноятӣ, тасдиқи фикри айбдоркунӣ аз ҷониби прокурор ва баррасии парвандаи ҷиноятӣ дар чаласаи судӣ дар мавридҳои оғоз, ки айбдоршавандаи берун аз ҳудуди ҶТ қарордошта ва судшавандаи таҳти ҳабс қарордошта аз ҳозир шудан ба тафтишот ва муҳокимаи судӣ саркашӣ менамоянд, пешбинӣ кардааст.

намаюнд, мусоидат менамоянд.
СОҲИБОВ М.
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи граждани

Бо дигаргун шудани низомии давлатдорӣ ҶТ, низомии ҳуқуқӣ ва қабули як зумра қонунҳои дар кишвар қонунҳои дар замони Шӯравӣ қабулгардида мазмун ва моҳияти худро гум намудааст. Маҳз барои бартараф намудани чунин мушкилҳо аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҶТ дар санаи 22-юми июни соли 2016 Лоиҳаи Қонуни ҶТ «Дар бораи аз эътибор соқит донистани санадҳои қонунгу-

ФАЪОЛИЯТИ ПАРЛУМОН

табий, иҷораи молиявӣ, манзили истиқоматӣ ва ғайра) дар қисми 2-и Кодекси граждани ҚТ аз ҷумла дар боби 33 танзим гардидааст.

2. Кодекси манзили ҚТ низ ин масъаларо танзим мекунад. Аз ҷумла дар боби 9-и кодекси мазкур мафҳуми шартномаи иҷораи хонаи истиқоматӣ, иҷорапулӣ, шакли шартнома, шартномаи намунавии иҷораи хонаи истиқоматӣ, ҳуқуқи аъзои оилаи иҷорагир ва ғайра танзим шудааст.

3. Дар моддаҳои 14, 17, 20, 21, 32-и Кодекси замини ҚТ низ масъалаҳои иҷораи қитъаи замин муфассал танзим шудааст.

4. Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи иҷораи молиявӣ (лизинг)» асосҳои умумии ҳуқуқи ва иқтисодии иҷораи молиявӣ (лизинг)-ро дар қаламрави ҚТ дар шароити иқтисоди бозорӣ муайян менамояд ва муносибатҳои ҳуқуқиро, ки дар ҷараёни амали фаъолияти иҷораи молиявӣ ба вучуд меоянд, танзим мекунад.

Ҳамзамон санаи 28-уми июни соли 2016 дар ҷаласаи Шӯрои Маҷлиси намояндагон лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» дар таҳрири нав ба Кумита оид ба қонунгузорӣ ва ҳуқуқи инсон барои додани хулоса вогузор гардид. Дар ин росто суҳбате дорем бо раиси Кумитаи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҚТ оид ба қонунгузорӣ ва ҳуқуқи инсон Насриддинзода Э.С.

- Устод, лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» дар таҳрири нав барои додани хулоса ба кумитаи Шумо пешниҳод шудааст. Шумо ҳамчун раиси кумитаи мазкур ва вакили парламент мегуфтед, ки лоиҳаи қонун дар худ кадом беҳбудихоро ҷой додаст ва дар оянда барои ба низом даровардани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, пешгирии ихтилофот ва бартарафсо-

зи норасоӣ дар қонунгузорӣ чӣ саҳме метавонад дошта бошад?

НАСРИДДИНЗОДА Э.С. раиси кумита оид ба қонунгузорӣ ва ҳуқуқи инсон Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҚТ, профессор

- Лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» аслан бо тартиби ҳуқуқи ташаббуси қонунгузорӣ аз тарафи як қатор вакилони мардумӣ таҳия гардида, дар сатҳи баланди мантиқӣ ва бо риояи дахлдори техникаи ҳуқуқҷодкунӣ омода гардидааст. Лоиҳаи қонуни нав аз лиҳози сифат, мазмун ва таркиб аз қонуни амалкунанда ба таври назаррас фарқ дошта, бо дарназардошти навгониҳои дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ таҳия шудааст. Ёдрас бояд шуд, ки вакилоне, ки лоиҳаи мазкурро пешниҳод намудаанд, аз малакаи баланди фарҳангӣ таҳияи санади меъёрии ҳуқуқӣ бархурдор мебошанд ва табиист, ки ин дониш ва малакаи касбӣ барои таҳияи босифати лоиҳа мусоидат намудааст.

- Афзалиятҳои ҳуқуқии лоиҳаи мазкур аз Қонуни амалкунандаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар чӣ ифода меёбад?

Нуқтаҳои муҳимми фарқкунанда ва пешқадами лоиҳаи қонуни мазкур, пеш аз ҳама, аз инҳо иборат мебошанд:

1) Дар номгуӣ мафҳумҳои асосӣ иборати «санади тафсири расмӣ», «таҳлили таъсири танзимкунӣ» ва ғайра илова гардидааст.

2) Таҳти таъсири моддаи 5-и Конститутсияи мамлакат, ки инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯро арзиши олии эълон доштааст, дар лоиҳа нахустин маротиба моддаи алоҳида зерини «Афзалияти ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар фаъолияти ҳуқуқҷодкунӣ» пешбинӣ гардидааст. Чунин тасвия рисолати асосии фаъолияти ҳуқуқҷодкуниро ифода месозад.

3) Тавассути пешбинӣ намудани моддаи нав зерини «Истифодаи технологияи иттилоотӣ дар фаъолияти ҳуқуқҷодкунӣ» ҳадаф ва роҳҳои истифодаи технологияи иттилоотӣ, ки дар шароити муосир қисми ҷудонопазирӣ ҳаёти ҷамъиятиро созмон медиҳанд, дар раванди қонунҷодкунӣ ба таври хеле фароҳ инъикос гардидааст.

4) Дар маҷмӯъ баъзе муқаррароти ҳуқуқии қонуни амалкунанда дар лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» бо забони содаву мардумфаҳм баён гардида, дар он мафҳум, ибора ва таркибҳо бонизом, муттасил ва ба талаботи имлоуи мантиқӣ шакли мувофиқ инъикос ёфтаанд. Баъзе нуқс ва камбудҳои ҷанбаи техникӣ ва имлоидошта, инчунин баъзе меъёрҳои бахноқ минбаъд аз ҷониби кумитаи мо, ки ниҳоди мутасадди ҷамъбастанандаи лоиҳа ба шарти меравад, дар доираи тартиб ва муҳлатҳои муайяннамудаи қонунгузорӣ ва Дастури Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҚТ бартараф хоҳанд гардид.

- Устоди муҳтарам, дар баррасии ниҳодҳои зерсохтори Маҷлиси намояндагон боз кадом санадҳои қонунгузорие қарор доранд, ки аҳамияти рӯзмарраи онҳо дар ҳаёти иҷтимоӣ бештар аст?

Айни ҳол ниҳодҳои зерсохтори мақоми қонунгузор лоиҳаи санадҳои зиёди меъёрии ҳуқуқиро мавриди корбарӣ қарор дода истодаанд, ки ба ростӣ аз қабули онҳо дурнамои танзими дахлдори муносибатҳои муҳимми ҷамъиятӣ вобаста буда, онҳо метавонанд эҳтиёҷоти рӯзмарраи ҳар як иштирокчи муносибатҳои ҷамъиятиро қонеъ намоянд. Ба

ҳайси намуна аз лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи кумақҳои унвонии иҷтимоӣ», «Дар бораи хизматрасонии пардохт ва низоми пардохт», Кодекси манзили ҚТ ва ғайра ёдрас шудан мумкин аст, ки фаъолони мавриди тақдир қорқард қарор доранд.

- Устоди муҳтарам, чун ба Кодекси манзил ҳамчун санади муҳимми танзимкунандаи муносибатҳои ҷамъиятӣ ишора намудед, дар хусуси вазъ ва сатҳи омодагӣ ба қабули ин санад ба таври хеле муҳтасар маълумот медиҳед?

Воқеан дар шароити, ки давлат таъмини шароити арзандаи зиндагиро барои шаҳрвандони худ кафолат додааст, яке аз василаҳои расидан ба ин идеяи ормонӣ маҳз дастрасӣ доштан ба шароити хуби манзил ба шумор меравад ва он тавассути тақмили қонунгузории соҳавӣ муяссар мегардад. Ёдрас шудан лозим аст, ки дар ҚТ Кодекси манзил соли 1997 қабул шудааст ва ба таври бояду шояд муносибатҳои манзилро танзим менамояд. Вале бо рушди муносибатҳои ҷамъиятӣ баъзан зухуроте, аз қабили сугуртаи манзилҳои истиқоматӣ, тақмили фонди манзил, асосҳои нави ба вучуд омадани ҳуқуқи моликият ба манзил, ширкати соҳибмулкони манзил ва ғайра ба миён омаданд, ки танзими нави ҳуқуқиро тақозо доранд. Зиёда аз ин, амалияи судӣ аз он далолат менамояд, ки қисми зиёди муносибатҳои гражданиро маҳз баҳсҳои манзилӣ ташкил менамоянд, ки чунин ҳолат номукамалии баръалои Кодекси манзил ва номувофиқати онро ба ҳаёти воқеӣ ифода менамояд. Ин буд, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии ҚТ соли 2013 зарурати таҳия ва қабули Кодекси манзилро дар таҳрири нав масъалагузорӣ намуданд. Дар бунёди ҳидоятҳои Пешвои миллат аз ҳисоби вакилони мардумӣ гурӯҳи кории босалоҳият таъсис ёфта, лоиҳаи кодексро дар таҳрири нав таҳия намуданд. Дар ҷаласаи навбатии Шӯрои Маҷлиси намояндагон лоиҳаи омодашуда мавриди баррасӣ қарор гирифт ва барои тақмил ва пешниҳоди хулосаи иловагӣ ба Ҳукумати мамлакат ирсол гардид.

- Ба назари Шумо кадом омилҳо барои ирсоли лоиҳаи Кодекси манзил ба Ҳукумати ҷаҳати пешниҳоди хулосаи иловагӣ сабаб гардид?

Омилҳо гуногунанд, аммо омилҳои, ки нисбатан муҳим мебошанд аз инҳо иборатанд:

1. Номуайян боқӣ мондани сарчашмаҳои маблағгузорӣ дар соҳаи манзил ва механизмҳои дарёфти онҳо;
2. Номукамал арзёбӣ

гаштани падидаи аъзои оилаи молик эътироф қардан (ба истилоҳ маскункунӣ) ва номушаххас будани меъёрҳои Кодекси манзил дар ин росто;

3. Номуайян будани ҳуқуқ ва вазифаҳои аъзо ва собиқ аъзои оилаи молик;

4. Дақиқ муқаррар нашудани ҳолати ҳуқуқии фонди манзили кооперативҳои манзилу сохтмон;

5. Нопурра инъикос ёфтани ҳолати хориҷ қардани аъзои оила ва дигар ашхосе, ки бо молики хонаи истиқоматӣ зиндагӣ мекунанд;

6. Тақмили масъалаҳои иҷораи манзили истиқоматӣ (шартномаи иҷораи иҷтимоии манзил, тиҷоратӣ, иҷораи иловагӣ (субаренда) ва ғайра);

7. Ҳамчунин лоиҳаи мебоист, дар ҳамоҳангӣ бо муқаррароти Қонуни ҚТ «Дар бораи нигоҳдори биноҳои бисёрхонагӣ ва ширкати соҳибмулкони манзил», «Дар бораи хусусигардонии фонди манзил дар ҚТ», Кодекси шаҳрсозии ҚТ таҳия мегардид, зеро санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мазкур қисми таркибии қонунгузории ҳосаи манзил буда, ба инбат гирифтани онҳо барои комил гардидани лоиҳаи метавонанд мусоидат намоянд.

Ташаққури барои як суҳбати самимӣ.

Фаъолияти парламенти кишвар дар тӯли зиёда аз як сол самарабахш арзёбӣ мегардад. Мақоми олии қонунгузор таҳти роҳбарии Раиси муҳтарамии он Шукурҷон Зухуров, муовини ва вакилони арҷмандаш сиёсати ҳуқуқии ояндаи соҳаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президент ҚТ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро бомаром пеш бурда, дар ин муддат амалияро бо назария ва таҷрибаро бо дастовардҳои илмӣ пайваст сохт. Тавре медонем дар омодаسازی лоиҳаи қонунҳо ва додани хулоса ба қонунгузорӣ олимони намояндагони шоҳаҳои дигари ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти дахлдори ширкати фаъолони доштанд, ки аз рӯи пажӯҳишҳо ин сабаби боло рафтани сифати қонун гардида, ба риоя ва иҷрои он низ таъсири мусбат мерасонад.

Таҳияи Ҷаҳонгир САЪДИЗОДА

МАҚОМОТИ ПРОКУРАТУРА ДАР ДАВРОНИ ИСТИҚЛОЛИЯТ

Дигаргуниҳои демократии дар ҚТ рӯйдодаи стода, интихоби самт ба эъморӣ давлати ҳуқуқбунёд, эътироф гардида ни ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ҳамчун арзиши олий, бешубҳа, барои баланд бардоштани нақши прокуратура чун мақоми ягонаи назоратбаранда дар мустақамшавии қонуният ва тартиботи ҳуқуқии кишварамон, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои конституционии инсон ва шаҳрвандон заминаи боэътимод мегузорад.

Инсоният аз азал мекӯшад, ки ба ҳар роҳу воситае, ки набошад ҳуқуқ ва манфиатҳои худро ҳимоя, ҳифз ва ҳангоми поймол шуданаш онҳоро барқарор созад. Дар ҳамин росто давлат дар ҳар як даври замон бо мақсади ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои инсон қонунҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқиро қабул намуда, таъмини онро ба зимаи мақомоти худ вогузор менамояд. Онҳо дар доираи ваколатҳои муқарраркардаи қонун вазифаҳои худро пайдарпай амалӣ месозанд. Дар айни замон мақомоте, ки таъмин ва назорати иҷроӣ қонунҳоро ба роҳ менамояд, мақомоти прокуратура мебошад. Ҳангоме, ки манфиатҳои инсон, ҷомеа ва дав-

Дар ташаккули давлати нави ҳуқуқбунёд, ки мо бо иродаи мардум роҳи бунёди онро пеш гирифтаем, нақши прокуратура ниҳоят муҳим аст. Чунки фаъолияти он аз назорати иҷроӣ қонунҳо, таъмини волоияти қонун, таҳкими қонуният, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, инчунин манфиатҳои давлат ва ҷомеа иборат мебошад. Дар баробари ин, прокуратура яке аз сохторҳои муҳимтарини низоми давлатдорӣ буда, ба ягон шохаи ҳокимият тааллуқ надорад ва иҷроӣ ҳатмии қонунҳоро аз ҷониби тамоми шохаҳои ҳокимият, корхонаҳо, ташкилоту муассисаҳо ва шаҳрвандон назорат намуда, дар мамлакат фазои ягонаи ҳуқуқиро фароҳам меорад.

Аз суҳанронии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти ҚТ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар вохӯрӣ бо кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бахшида ба ҷашни 80-солагии мақомоти прокуратураи ҚТ

лат халалдор мегардад, прокуратура дар симои шахсони мансабдори худ ҳамчун назоратчи иҷроӣ қонун воридаи муносибатҳои ҷамъияти гардида, адолати иҷтимоиро дар ҷомеа таъмин сохта, садди роҳи ҳамагуна қонуншикани мешавад.

Агар ба умқи нигораҳои гузаштаи таърихӣ назар афканем, мебинем, ки дар замонҳои пеш функцияи айбдоркунии роҳи прокурор, балки дигар мақом иҷро мекард. Ба зумраи ин мақом суд баромад мекард, ки дар нигораҳои гузаштаи таърихӣ бо номи қозӣ ё довар мешавад. Он дар як вақт ду функцияро иҷро мекард. Яқум, ҳамчун айбдоркунанда ва дуум, ҳамчун моқома, ки адолати судиро ба амал мебаровард, яъне қазоват мекард. Бо мурури замон суд натавонист, ки дар як вақт ҳам функцияи айбдоркунии роҳи ҳам функцияи адолати судиро анҷом диҳад. Охира охира функцияи айбдоркунӣ аз дасти суд гирифта шуда, ба зимаи прокурор ҳамчун шахси мансабдор вогузор гардид.

Баъди ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ аввалин маротиба дар КМЧ ҚТ функцияи мурофиавии «таъқиботи ҷиноятӣ» мустақам гардид. Мувофиқи моддаи 6-и КМЧ ҚТ таъқиби ҷиноятӣ фаъолияти мурофиавиест, ки прокурор, муфаттиш, таъқиқбаранда бо мақсади муайян кардани кирдори бо қонуни ҷиноятӣ манъшуда ва шахсе, ки онро содир кардааст, ба сифати айбдоршаванда ҷалб кардани ӯ, ҳамчунин барои таъмин намудани татбиқи ҷазо ва ё дигар чораҳои маҷбури нисбат ба ҷунин шахс анҷом медиҳад. Бояд иқрор шуд, ки то андозае ваколатҳои прокурор дар самти назорати иҷроӣ қонунҳо аз ҷониби мақомоти тафтишоти пешакӣ низ бо дарназардошти

таъмини принципи мувоҳиравӣ ва баробарҳуқуқии тарафҳо таъйири мазмун карданд.

Назорати прокурорӣ яке аз ҷабҳаҳои гуногуни фаъолияти ҳуқуқҳифзкунии прокуратураи Тоҷикистон, кафолати муҳими ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон, манфиатҳои қонунии шахсони ҳуқуқӣ сарфи назар аз тобеият, мансубият ва шакли моликияти онҳо ва умуман давлат мебошад. Аз ин лиҳоз, давлат ва ҷомеа манфиатдор аст, ки фаъолияти назорати прокуратура ҳарчи бештар самаранок гардад, ки ин воқеан ҳам ба мустақам шудани қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ оварда мерасонад.

Мақомоти прокуратураи ҚТ дар таъмини волоияти қонун, пойдорӣ сулҳу субот, ваҳдати миллӣ дар мамлакат, бунёди давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона саҳми босазои худро гузоштааст. Конституцияи ҚТ дар моддаи 93 мустақам намудааст, ки назорати риояи дақиқ ва иҷроӣ яхелаи қонунҳоро дар қаламрави Тоҷикистон Прокурори генералӣ ва прокурорҳои тобеи он дар доираи ваколати худ татбиқ менамоянд.

Дар ҳақиқат мақомоти прокуратураи ҚТ дар сохтори давлати соҳибистиқлол мавқеи хоса дошта, риояи дақиқ ва иҷроӣ яхелаи қонунҳоро дар қаламрави Тоҷикистон маҳз ҳамин сохтор назорат мекунад.

Пас аз қабули эълумия дар бораи Истиқлолияти давлати ҚТ мақомоти прокуратура мавқеи устуворашро оид ба таъмини волоияти қонун, мубориза бар зидди ҷинояткорӣ, алалхусус ҷиноятҳои терроризм, экстремизми сиёсӣ, коррупсия нигоҳ дошта, фаъолияти худро ба иҷроӣ қонунгузорӣ оид ба ҳифзи моликият, меҳнат, истифодабарии замин

Фирдавс
НАСРИДДИНЗОДА
муфаттиши калони шӯъбаи
тафтишотии прокуратураи
ноҳияи Фирдавсӣ

ва ғайраҳо равона намуд, ки сазовори баҳои баланди роҳбарияти давлат гардид. Бо ин мақсад ҳамаи самтҳои асосии фаъолияти прокуратура бо дарназардошти назорати умумии риояи қонунҳо, тафтишоту таҳқиқоти амалу кирдорҳои ҷиноятӣ, фаъолияти фавриву ҷустуҷӯӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар мубориза бар зидди ҷинояткорӣ инкишоф дода мешаванд.

Яке аз самтҳои назорати прокурорӣ риояи дақиқи қонуният дар мурофиавии судӣ ба шумор меравад, ки ин тавассути иштироки прокурор дар мурофиавии судӣ ба амал бароварда мешавад. Риояи қонун ҳангоми барасии парвандаҳои ҷиноятӣ аз ҷониби судҳо яке аз соҳаҳои мустақили прокурорӣ, қисми ҷудонашавандаи фаъолияти мақомоти прокуратура мебошад. Ин фаъолият аз тарафи прокурорҳо дар тамоми зинаҳои судӣ – аз суди ноҳия, шаҳр сар карда, то Суди Олии ҚТ бурда мешавад. Прокурор ваколатҳои худро дар ҳамаи давраҳои мурофиавии судӣ ба парвандаҳои ҷиноятӣ – аз давраи тайёр кардани парвандаи ҷиноятӣ ба баррасӣ то давраи истеҳсолоти назоратӣ якҷайл, мунтазам, пайдарпай амалӣ мегардонад.

Иштироки прокурор дар суд оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ ба он равона гардидааст, ки ҳангоми аз ҷониби суд баррасӣ шудани парвандаҳои ҷиноятӣ талаботи қонун дар бораи ҳамаҷаҳафа, пурра ва объективона дида шудани парванда риоя ва иҷро карда шавад. Ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон таъмин гардад, баробарҳуқуқии шаҳрвандон дар назди қонун ва суд риоя шуда, аз тарафи судҳо ба ҳар як парвандаи ҷиноятӣ ҳукм, таъинот ва қарори қонунӣ,

асоснок ва боадолатона бароварда шавад.

Иштироки прокурор дар суд оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ ба як мақсади олий равона карда шудааст. Ин ҳам бошад, муқарар кардани ҳақиқат, тантанавӣ қонуният ва адолати судӣ ба шумор меравад. Барои ҳамин агар гӯем, ки ваколатҳои прокурор аз дастгирӣ фикри айбдорӣ дар суд ва овардани эътироз аз болои ҳукм, таъинот ва қарорҳои судӣ иборат аст, ин низ номукамал мебошад. Дуруст мебуд, агар шуморем, ки иштироки прокурор дар мурофиавии судӣ ин риояи қонуният ҳангоми дидани парвандаҳои ҷиноятӣ аз тарафи судҳо ва овардани эътироз аз болои санадҳои ҳуқуқии беасосу ғайриқонунӣ ва ба иҷро расонидани онҳост. Инчунин иштироки прокурор дар суд оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ на танҳо қонунӣ будани парвандаҳои ҷиноятӣ, балки боз дар рафти мурофиавӣ бар пояи дақиқ ва иҷроӣ яхелаи меъёрҳои ҳуқуқӣ моддӣ ва мурофиавӣ аз тарафи ҳайати суд, ҳамаи иштирокчиёни мурофиавии судӣ, аз ҷумла судшаванда, ҳимоячи ӯ, ҷабрдида, даъвогарӣ шаҳрвандӣ ва ҷавобгарӣ шаҳрвандӣ, эксперт ва шӯҳидон низ мебошад.

Бинобар ин, ҳар як давлат новобаста аз сохтори сиёсии худ низоми кафолатҳоеро муайян месозад, ки ба таъмини қонуният, ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои инсон, манфиатҳои қонунии ҷомеаву давлат равона шудаанд. Дар ҚТ дар ин низом мавқеи муҳимро мақомоти прокуратура ишғол менамояд. Прокуратура аз рӯи ваколатҳои конституционии худ дар низоми ҳокимияти давлатӣ, махсусан мақомоти ҳифзи ҳуқуқ мавқеи хоса дорад. Дар ҳамин росто, боби 9-уми Конституцияи ҚТ (моддаҳои 93-97) ба фаъолияти прокуратура бахшида шудааст.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло ба ҷунин хулоса омадан мумкин аст, ки мавқеи мақомоти прокуратура ҳамчун мақоми назоратбаранда дар даврони истиқлолият чанд зина боло рафта, он ҳамчун унсурӣ низоми худнигоҳдорӣ ва мувозинат на танҳо шохаҳои алоҳидаи ҳокимиятро аз амалҳои ғайриқонунӣ ва беасос боз медорад, инчунин ҳамкориҳои онҳоро бо мақсади таъмини қонуният, тартиботи ҳуқуқӣ, ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, таъмини сулҳу субот, ваҳдати миллӣ ва гомҳои устувор гузоштан дар эъморӣ давлати демокративу ҳуқуқбунёд ба роҳ менамояд.

ФАРҲАНГИ РУСӢ БА ТОҶИКИИ ВОЖАҲОИ ШОЗ

(РУССКО-ТАДЖИКСКИЙ СЛОВАРЬ РЕДКИХ СЛОВ)

Санаи 24.6.2016. Соат ба вақти Душанбе 10:00. Ба редакцияи рӯномаи «Минбари ҳуқуқшинос» яке аз устодони варзида дар дасташ як ҷузвдон пур аз дастнависи варақаҳои сафед ворид гардид. Маълум гардид, ки дастхатҳои мазкур ба устод, адабиётшиноси шинохта Қамчин Чиллазод тааллуқ дошта, «Фарҳанги русӣ ба тоҷикии вожаҳои шоз» (Русско-таджикский словарь редких слов) мебошад, ки натиҷаи заҳмати даҳсолаҳои устод ба ҳисоб меравад. Чун ба фарҳанги намбурда назар кардем онро аз намунаи беҳтарини фарҳангҳо дарёфтём. Он бо забони аслии тоҷикӣ иншо шуда, тарҷумаҳои ори аз ҳама гуна забонҳои бегона, ба вайжа арабист. Фарҳанги мазкур ҳануз чоп нашудааст ва баъзе калимаҳои, ки мо пешка-

ши хонанда месозем, ба соҳаи ҳуқуқшиносӣ робита дошта, вожаҳои он аз забони фарҳангҳои истилоҳоти ҳуқуқии қаблан батабърасида ба куллий фарқ менамоёнд. Муаллиф ҳангоми таҳияи фарҳанги мазкур аз забони ноби тоҷикӣ ва шеваи рози ниёгон истифода намудааст, ки хеле пазиро аст. Аз ин рӯ, рӯномаи «Минбари ҳуқуқшинос» сипас як саҳифаро бо пойсути «Фарҳанги ниёгон» бо фишурда аз истилоҳоти ҳуқуқии ҳамин фарҳанг ба таъб мерасонад. Назар ва андешаҳои хонандаи гиромӣ ва мутахассисони соҳаро оид ба истилоҳоти ҳуқуқии фарҳанги мазкур интизорем.

А

аборт мед. пура(а)фкани
аванс бунак, пешдод, пешмузд, пешпардохт, пешбаҳо, рабун
авиа||база воен. пойгоҳи ҳавоӣ
автократ||ия полит. худкома; ~ия худкомагӣ
автомагистраль бузургроҳ, шоҳроҳ
автомат||ический тех. дастгоҳи худкор, мошини худкор
1~ ический худкор
автоном||ия худгардонӣ 1 ~ный худгардон
автор нависанда, нигоранда; офаранда, созанда
автореперат кӯтоҳнигошт; фишурда, чакида
авторитар||изм худкомагӣ 1~ **носьт** худкомагӣ 1~ **ный** худкома; ный режим режими худкома
авторитет хушавҷӣ; саршинос 1 ~ный хушавҷ, саршинос
автострада бузургроҳ, шоҳроҳ
агент 1 (уполномоченный) намоёнда; 2 (ставленник) гумошта, коргузор; 3 (сотрудник тайной полиции) корогоҳ, хуфянавис 1~ **ство** бунгоҳ; авгобусное ~ство бунгоҳи автобусронӣ; ~ **ство** печати бунгоҳи паёмнигорӣ
агреман дип. пазириш
адаптация биол. домсозӣ, созгорӣ, хӯғирӣ
адекватн||ость баробарӣ, ҳамарзӣ, ҳамсангӣ, ҳамуйӣ 1~ый баробар, ҳамарз, ҳамсанг, ҳамуй(й)
администр||ативный девонӣ, дафтарӣ; ~ **ативное** деление бахшиши девонӣ, бахшиши кишварӣ; воен. офицер ~ **ативной** службы афсари девонӣ (дафтарӣ); ~ **ативно** - интендантской службы девонӣ.
адмирал военомор дарёсолор; ~ **флота** дарёбад; вице - ~дарёбон; контр - ~ дарёдор
адобт||ация юр. фарзандхонӣ, фарзандгирӣ 1~ ирывать фарзанд хондан, фарзанд гирифтани (кардан)
азарт||ный саргармӣ, худбозӣ 1 ~ **ный** кашанда; (о чел.в.) дароздаст; саргарм, худбохта
академия донишсаро; донишгоҳ; воен. военная ~ **донишгоҳи** сипоҳӣ(чанг)
акт I (действие) кирдор
акт II (документ) обвинительный ~ кайфархост
акт III театр. парда
актив фин. дорой 1~ **ный** фузунӣ; ~ торговый баланс фузунии тарозномаи бозоргонӣ
актив||изация афзоиш, фазойиш; ~ военных приготовлений афзоиши басиҷи чангӣ 1~ **но** кармандона, шикардона (шикрудона) 1~ **ый** карманд, кора, кушо, шикард (шикруд);
актуальный рӯмарра
акцент (произношение) гӯйиш, шева
акцепт банк. фин. пазириш, пазиرويш 1~ **ант** пазиро, пазируфтор; пазиранавис, пазируфтанавис 1~ **ованный** пазируфта 1~ **овать** пазируфтани; пазира навиштан
альтернатива ду роҳа, роҳ
амбици||я бешучӯй, пештичӯй
амнистия юр. бахшоиш, зинҳор
анкета канҷ. пурсишнома
анонс оғаҳӣ, пешоғаҳӣ
антагонизм дуойинӣ, патерагӣ
антипод анисон, нобасон
антисоветский шурависитез **антиотксин** позаҳр, подзаҳр **антоним** грам. дуойина
апартеид ҷудойии наҷодӣ
апелл||ировать юр. додхоҳӣ к, пажӯҳиш хостан, панох бурдан 1~ **яция** додхоҳӣ, пажӯҳиш; **подавать** ~ ю пажӯҳиш хостан, дод (ёри) хостан 1~ **яционный** суд додгоҳи ташйиз
арбитр довар, миёнчи 1~ **аж** доварӣ 1~ **ажый** доварӣ
аргумент ованд
арена паҳна; ~ **борьбы** паҳнаи ситез
арендатор нимкор
арест боздошт; **братъ под** ~ боздошт к 1~ **ант** боздошти 1~ **ованный** боздошти
аристократ анузода, наҷода, озот; истор. васпухр; ~ **ы** васпухракон
ассимил||ировать ҳамгун к 1~ **яция** ҳамгун ш
ассистент вардаст, дастёр, ёр; ~ **профессора** устодёр; ~ **оператора** дастёри филмбардор 1 ~ **ировать** дастёрӣ, ёварӣ, ёри, вардастӣ к
ассоциация анчуман
атеизм. Бединӣ; худонашноӣ, худонашиносӣ 1~ **ст** бедин, бекеш; худонашнос, худонашинос
атташе дип. вобаста; **военный** ~ вобастаи низомӣ
аттестат||т гувоҳнома, донишнома; ~ **зрелости** гу-

воҳиномаи
дабистон; воен. барг; **денежный** ~ барги пулӣ 1~ **ция** гувоҳӣ
аудитория дарсгоҳ, дарсхона
аферист кулоҳбардор
афиша огоҳӣ, огоҳи намоӣш

Б

багаж бор, буна; тӯша; **ручной** ~ бори дастӣ; перенос. моя, сармоя; **научный** ~ бунаи дониш 1~ **ник** бордон; (велосипеда) таркбанд
база бунёд, замина, пойгоҳ, поя, шолуда; воен. пойгоҳ; **военная** ~ пойгоҳи низомӣ; **авиационная** ~ пойгоҳи ҳавоӣ; экон. **сырьевая** ~ пойгоҳи маводи хом; **гуристическая** ~ бунгоҳи гетинавардон (ҷаҳонгардон) **материальная** ~ поя моддӣ; **топливная** ~ пойгоҳи (амбори) сӯхт
базис бунёд, бунлод, лод, поя, шолуда; **закладывать** ~ шолуда рехтан; **экономический** ~ пояи иқтисодӣ
баланс фин. тароз, билон (**письменный**) тарознома; **платежный** ~ тарози пардохтҳо; **торговый** ~ билони содироту воридот; **подводить** ~ тарознома (билон) бастан (к); **составлять** ~ тарознома (билон) омода к 1~ **ирование** (подвод. бал.) тароз к; экон. тароз 1~ **овая ведомость** тарознома (барги тароз); **торг. торговый** ~ тарозномаи бозоргонӣ; **сведение** ~ тарозбандӣ, билонбандӣ; **активный торговый** ~ фузунии тарози бозаргонӣ; **подводить** ~ **ы тарозбандӣ** к
1~ **овый** тароз; ~ **отчёт** тарозно
баллиста манҷаник, ялкан
банд||а даста, доруда 1~ **ит** роҳзан
банкрот фин. варшикаста, хирмансӯхта, хиша (хаша)
1~ **ство** варшикастаги, **потерпеть** ~ дучори варшикастаги
баррикада сангар, кӯчабанд 1~ **ирование** сангарбандӣ, кӯчабандӣ
батрак муздур
бдительн||ость бедорӣ, дилогоҳӣ, ожирӣ, хушангӣ, хушдори, хушивори 1~ **ый** бедор, дилогоҳ, ожир, хушанг, хушдор, хушивор
безвальный гумном, ношинохта, нуҳуфтано
безвол||ие беҳудӣ, берагӣ 1~ **ьность** берагӣ, беҳудӣ
1~ **ый** бераг, беҳуд; зардагӯш
безвредн||ость бегазандӣ, безиёнӣ 1~ **ый** бегазанд, безиён; ~ **ое лекарство** доруйи безиён безвременник бот. суранҷ, суранҷон
безвременн||о нобагоҳ, нобаҳангом; ҳавозӣ 1~ **ый** нобагоҳ, нобаҳангом; ~ **ая кончина** даргузашти (маргӣ) нобаҳангом; ҳавозӣ
безвыходн||ость бечорагӣ, бунбастӣ, чоранопазир; нард. шашдарӣ 1~ **ий** бечора, бунбаст, бедармон, чоранопазир, -шбивдар; ~ **ое положение** ниҳоди чоранопазир, бунбаст, шашдар, бечора; **попасть в ~ положение** ба (дар) бунбаст афтодан, дар бечорагӣ мондан
бездействие ажғаҳонӣ, бекорагӣ, бекунишӣ; рӯзсӯзӣ
бездейтельн||ость ажғаҳонӣ, бекунишӣ, бекорагӣ, сипузгорӣ (сипузгорӣ) 1~ **ый** ажғаҳон, бекуниш, бекора, сипузгор (сипузгор)
бездомный бехонумон, вилгард, ёвагард, ҳарзагард
бездорожье бераҳа
бездушие бедарегӣ, бемеҳрӣ; сангдилӣ
беззаботн||о беранҷ, лашона, фарносвор, сабукболон, сабукборона, шодкорона 1~ **ость** беранҷӣ, ворастагӣ, таносонӣ, фарносӣ, лашӣ, сабукболӣ, шодхорӣ 1~ **ый** беранҷ, бозигуш, фарнос, вораста, таносон, лаш, шодхор, сабукбол, сабукбор
беззаконие бедодӣ
беззащитн||ость бекасий, бепаноҳӣ, бепушти 1~ **ый** бекас, бепаноҳ, бепушт
безземельный (крестьянин, работающий на чужой земле) акора
беззлбный бекин(а), нармдил, таносон
безнаказанно бетанбех, бегушмол **безналичный** бух. (о расчёте) поёпой
беззобидный бегазанд, безиён, беозор; (о животных) зиндбор
безотлагательн||о бедиранг, шитобӣ 1~ **ый** бедиранг, дирангнопазир, шитобӣ
безразличн||о яқсон, бегунагӣ, бедигардиси 1~ **ый** яқсон, бегуна; (характеристика) бепарво
безрассудн||о беандеша, девонавор, беҳушона, ноҳашивор 1~ **ый** беандеша, беҳуш, девона, беҳуд; дароздаст (о храб.)
безродный бекас. бегтйванд, бепарваз, бетабор
бескомпромисный оштинопазир, созишнопазир

бесконечн||о сармад, бепоён, бекарон, бесар 1~ **ость** сармадӣ 1~ **ый** сармад, бекарон, бесар; космог. **ое тело** бесарпайкар
бесконтрольный бебозрасӣ
бесконфликтный бепархош
бесплодность физиол. сатарванӣ, бекорӣ, нозойӣ, 1~ **ый** сатарван, бекор, нозо; ~ **ая женщина** зани сатарван (бекор, нозо); ~ **ое дерево, идущее на дрова** дарахти пада; **почва, лищённая растительности** замини дух
беспорядо||к бесомонӣ, нобасомонӣ, вожгунӣ, нобаҳанҷор; хардрачама; (о волнениях) нооромӣ (ҳо) 1~ **чно** нобасомон; (хаотично) беравия; беканҷор, нобаҳанҷор 1~ **чный** бесомон, нобаҳанҷор, вожгунӣ, беравия
беспризорн||ик бепарастор, бесарпараст, вилгард, ёвагард, ҳарзагард 1~ **ый** бепарастор, бесарпараст, вилгард, ёвагард, ҳарзагард
бессовестн||о бешармона, беозармона, бевичдонона, густохона, густохвор, чашмдарида 1~ **ый** бевиждон, беозарм, бешарм, густох, чашмдарида
бесспорно бегумон, овар
бизнес бозоргонӣ; (комерция) савдогарӣ 1~ **мен** бозоргон, савдогар
биограф зистноманигор, зойчанигор, корноманигор
1~ **ический** зистномаӣ, корномаӣ 1~ **ия** зистнома, зойча; корнома
бирж||а бурс; **товарная** ~ бурси коло; ~ **труда** бурси кор; **фондовая** ~ бурси арзу саҳом; **евая спекуляция** суфтабозӣ, бурсбозӣ; ~ **евой ажиотаж**
суфтабозӣ; играть на ~ е суфтабозӣ к; **заниматься ~ евым маклерством** суфтабозӣ к; 1~ **евик**, ~ **евой спекулянт** суфтабоз (сифтабоз), бурсбоз
благоразум||ие дилогоҳӣ, фарзонагӣ, фархундаройӣ фарҷодӣ, хирадмандӣ, хушангӣ, хушмандӣ 1~ **ный** дилогоҳ, фархундарой, фарзона, фарҷод, хушанг, хушманд
благород||ие (нравствен) бузургманишӣ, покҷонӣ, родманишӣ, родмардӣ, родӣ; (по происхожд) гуҳаригӣ, наҷодагӣ, озодагӣ, покзодагӣ, бузургзодаги 1~ **ный** бузургманиш, гаронмоя, болистон, покҷон, озодмард, дилҳушвар, род, родманиш, родмард, чавонмард; (по происхожд.) анузода, гуҳарӣ, меҳтарнаҷод, озода, озодасиришт, наҷода, покзод, покнаҷод, покгуҳар, поксиришт
близнец ҳамзод 1~ **ы** ҳамзодон; астр. дупайкар
брак I занӣ; **кровнородственный** ~ ҳешдуда
брак II произв. возада, фаровардаи возада 1~ **ование** возад
ованный возада 1~ **овать** во задан 1~ **овка** возад (аги) 1~ **одел** сариҳамбанд 1~ **оньер** шикордузд
братъ ситадан; дарёфтани

АЗИЗОВ УБАЙДУЛЛО ТАБРИК МЕГУЕМ

Ҳамин ҳоло, ки шумораи навбатии рӯнома омодаи нашр мешуд хабари хуше дари редакцияи «Минбари ҳуқуқшинос»-ро куфт. Ахиран баъди нигарониҳои зиёд 28-уми июни соли 2016 ҷимояи иловагии рисолаи доктории мудири кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ, достент Азизов Убайдулло

Абдуллоевич дар Академияи олии адолати суди назди Суди Олии Федератсияи Россия бо муваффақият сурат гирифт.

Садорат, шӯрои олимон, устодон ва кормандони факултет мудири кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ Азизов Убайдулло Абдуллоевичро бо ин муваффақият ва дастоварди бузург самимона табрик намуда, ба эшон дар самти тарбияи олимони чавону умедбахш ва рушди илми ҳуқуқи кишвар бурдбориҳо таманно доранд.

ВАҲДАТ – ТАҶРИБАИ СУЛҲОФАРИИ ТОҶИК

Барои ҳар як давлат, ҳамчун субъекти асосии муносибатҳои байналмилалӣ Ваҳдати миллӣ рӯки асосии нигоҳдошти он ба ҳисоб меравад ва агар кишвар ба ин арзиш эҳтиром нагузорад, пайдории он имконнопазир аст. Бо чунин дарки баланд Ваҳдати миллӣ дар таърихи давлатдорӣ навини тоҷикон ҳамчун омили созандаю таҳкимбахши истиқлолияти давлатӣ эътироф шудааст. Зеро, ҚТ 9 сентябри соли 1991 истиқлолияти давлатӣ ба даст овард ва дар соли 1992 гирифтори ҷанги шаҳрвандӣ гашт, ки на танҳо зиёни моддӣ, балки ҳазорҳо тан фарзандони ин сарзамин ҳалок ва беному нишон гаштаву иқтисодиёти давлат фалаҷ ва дар миллат маҳалгароӣ авҷ гирифт. Барои нигоҳ доштани истиқлолияти давлатӣ зарурияти гузаронидани ҷаласаи тақдирсоз лозим меомад ва дар ин замина соли 1992 Иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олии ҚТ танҳо ба хотири ёфтани роҳи ҳалли сулҳ ва хатми ҷанг доир шуд ва ҳукумати нави Тоҷикистонро рӯи кор овард, ки иқдомҳои аввалини он сарҷамъии миллат, таъмини сулҳ, ваҳдати миллӣ, ҳифзи тамомияти арзӣ ва ҳимояи дастовардҳои истиқлолияти давлатӣ буд.

Давлати Тоҷикистон чунон лутфу бахшишҳо, гузаштҳо ва авфҳои барои расидан ба сулҳ ва ризоияти миллӣ анҷом додааст, ки чунин иқдому тадбирҳо дар таърихи давлатдорӣ ягон кишвари сайёра дида намешавад. Ҳатто Президенти ҶР Владимир Путин Рамазон Абдулатиповро ба ҳайси сафири фавқуллода ва мухтор ба Тоҷикистон мефиристад, ки зиракию кордониро аз сарвари давлати тоҷикон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон омӯхта, минбаъд сулҳро дар кишвари Доғистон пайдор намояд. Рамазон Абдулатипов дуруст қайд кардааст, ки дар таҷрибаи ҷаҳон дар сохторҳои давлатӣ ба муҳолифин 30% ҷойҳоро пешниҳод намудан умуман дида намешавад. Ин аз ҷавонмардӣ ва хирадмандии Президенти ҚТ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон гувоҳ аст.

Талошу ҷоннисориҳо ва иродаи созандагии сарвари давлати Тоҷикистон ва халқи тоҷик буд, ки сарзамини тоҷикон аз майдони муқовиматҳои сиёсӣ ҳарбӣ берун шуд ва имрӯз халқи тоҷик дар фазои неъматӣ бузурги суботи сиёсӣ, бедориву худшиносии миллӣ ва оромии ҷомеа кору зиндагӣ доранд.

Воқеан, 27 июни соли 1997 дар таърихи Тоҷикистон саҳифаи наvero боз кард, ки оғози дигаргуниҳои куллий ва баҳам омадани миллати тоҷик гашт. Натиҷаи сулҳ ва ваҳдати миллӣ буд, ки бехатар ва бошарафона тамоми гурезаҳо ва муҳочирони иҷборӣ ба ватан бозгардонида шуда, азнавсозии сохторҳои низоми давлатӣ, ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Конститутсияи амалкунанда ва як қатор санадҳои меъёрӣ ҳуқуқӣ ба вуқӯъ омада, ҷанги шаҳрвандии 1880 рӯз (яъне беш аз 5 сол) идома доштаре на чун кинаю адоват, балки ҳамчун моли таърих баҳри омӯзиш ва сабақ гирифтани дар мусоидат ба таҳкими истиқлолияти давлатӣ ва худшиносии миллӣ боқӣ гузошт.

Дар Паёми Президенти ҚТ ба Маҷлиси Олии ҚТ аз 26 апрели соли 2013 ваҳдату ризоияти миллӣ ҳамчун дастоварди нодиртарини мардуми Тоҷикистон ва яке аз ҳадафҳои асосии марҳилаи имрӯзаи рушди давлатдорӣ кишвар эътироф шудааст. Эътирофи байналмилалӣ кишвар дар оғози истиқлолияти бо раванди шикасти ИҶШС вобастагӣ дошт, вале ваҳдати миллӣ ҳамчун маҳаки асосӣ вобаста ба манфиатҳои миллӣ дар муносибатҳои байналмилалӣ муосир ворид гардидани ҚТ ҳамчун субъекти комилҳуқуқӣ байналмилалӣ нақш дорад.

Умуман, устувории ваҳдати миллӣ омили асосии имконияти ҳалли проблемаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ дар ҷомеаро фароҳам меорад. Агар ваҳдати миллӣ дар кишвар (чи кишвари бузург ва чи хурд) ҳимфармо набошад, новобаста аз сатҳи рушди давлат гирифтори бухрон ва шикаст

Некрӯз ҚОДИРОВ
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи байналхалқӣ

мешавад. Ба ин воқеаҳои охир дар далатҳои бузург ба монанди Ироқ, Ливия, Сурия, Миср ва Украина мисол шуда метавонанд.

Ваҳдати миллӣ заминаи устувори ҷомеаи навини Тоҷикистонро гузошт, ки чун узви фаъоли муносибатҳои байналмилалӣ дар ҳамкорӣ бо ниҳодҳои байналмилалӣ муносибати давлатӣ дар пазирии як қаттор ташаббусу пешниҳодҳои кишвар бо сарвари Пешвои миллат ифода мешавад. Аз ҷумла, эълони Соли байналмилалӣ оби тоза дар соли 2003, тасдиқи Даҳсолаи амалиёти «Об барои ҳаёт барои солҳои 2005-2015», инчунин аъзо гардидани ҚТ ба Ташкилоти Ҷумҳурияҳои савдо (ВТО) соли 2013 ва Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об эълон гардидани соли 2013 ва даҳҳо чунин пешниҳодҳо аз ҷониби СММ пазируфта шуда, ифодагари нақши ваҳдати миллӣ дар таҳкими мақоми байналмилалӣ Тоҷикистон мебошад. Имрӯз Тоҷикистонро зиёда аз 160 кишвар мешиносад ва 128 давлат робитаи дипломатӣ дорад, инчунин аъзои ташкилотҳои бонуфузи байналмилалӣ мебошад, ки он натиҷаи сулҳу субот ва ваҳдати миллӣ кишвар аст.

Ҳамин тариқ, Ваҳдати миллӣ дар радифи таҳкими истиқлолияти давлатӣ, баҳамоии миллат ва рушди он, инчунин дар баланд бардоштани манзалати байналмилалӣ заминаи устувор гузоштааст. Роҳбари давлати тоҷикон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои қобилияти нотақрори ваҳдатонафари ва саҳми арзанда доштан дар таъмини сулҳи Тоҷикистон ва таҳкими амнияти минтақавию байналмилалӣ дар соли 2005 ба ҷои оли – медали тиллоӣ «Барои таҳкими сулҳ ва ризоияти байни халқҳо»-и Федератсияи байналмилалӣ сулҳ ва ризоият байни сарони ИДМ ва чандин медалу унвонҳои фахрии байналмилалӣ муносибати сарфароз гардида аст. Аз ин рӯ, Ваҳдати миллӣ таҷрибаи сулҳонафари тоҷикон маҳсуб мебад.